GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 81. Mercurĭ, 9 (21) Aprilie. 1886.

Braşovŭ 8 Aprilie 1886.

Desfrêulŭ şi imoralitatea facŭ atâtŭ de marĭ şi repeḍĭ progrese sub ocărmuirea nóstră, încâtŭ te cuprinde gróza şi te face sĕ credĭ, că décă lucrurile vorŭ merge totŭ aşa, statulŭ ungarŭ va rĕmâné ne'ntrecutŭ în acésta privinţă.

Nu e ḍi lăsată de Dumneḍeu sĕ nu citescĭ în foile ungurescĭ omorurĭ şi jafurĭ, spargerĭ şi furturĭ, sinuciderĭ, defraudărĭ, înşelătorii, falimente fraudulóse, falsificărĭ de documente, beţii şi bătăi, imoralităţĭ publice ş. a., dovadă că moravurile nu numai că nu se nobilitéza, ci din contră din ce în ce se sĕlbătăcescŭ.

Şi cu tóte acestea o fóiă unguréscă din Cluşiu, amintindŭ în sĕptĕmâna trecută despre o cercetare judecătoréscă ce are sĕ se facă într'o localitate a Ardélului, în afacerea unei alegerĭ de deputatŭ dietalŭ, a găsitŭ cu cale sĕ gratifice pe Românĭ cu „politicosulŭ“ epitetŭ din obicĭnuitulŭ ei dicţionarŭ „culturalŭ:“ *beţivĭ.*

Trebue sĕ fiă lipsită de orice sêmţŭ de ruşine fóia unguréscă, ca sĕ véḍă paiulŭ din ochiulŭ altuia şi sĕ nu véḍă bârna din ochiulŭ sĕu, pe care atâtŭ de bine au veḍut'o strĕinii şi cu culorĭ atâtŭ de negri au descris'o.

Mulţămită cerului, că nu în poporulŭ românŭ vomŭ găsi încuibate relele înşirate mai susŭ, şi décă unele din ele, şi anume cele mai micĭ, le întêmpinămŭ şi pe la Românĭ, apoi sĕmênţa lorŭ scimŭ unde s'o căutămŭ.

Alegerile de deputaţĭ dietalĭ nimenea nu le-a uitatŭ. Corupţiunea, beţiile şi bătăile cu picióre şi mânĭ frânte, cu capete sparte şi cu ochĭ scoşĭ nu Românii le practică, căcĭ ei de multŭ au pusŭ cruce activităţii, şi baionetele nu pe Românĭ au fostŭ trimise sĕ-i împace. Décă totuşĭ au fostŭ şi Românĭ scoşĭ din minte şi au luatŭ parte la tămbălăulŭ electoralŭ, acésta nu e meritulŭ Românilorŭ, ci e meritulŭ presiunilorŭ şi a forţei brutale, ce i-a târêtŭ la urnă, şi fóia unguréscă, décă s'ar fi ganditŭ când a scrisŭ şi ar fi avutŭ câtŭ de puţinŭ simţŭ de ruşine, ar fi trebuitŭ sĕ-şĭ dea peste gură şi sĕ tacă ca unŭ pesce.

Nu e nevoiă sĕ mai vorbimŭ de celelalte înşirate mai susŭ, deórece statisticele autorităţilorŭ şi rapórtele foilorŭ ungurescĭ ne scutescŭ de acésta, precum din norocire e şi poporulŭ românŭ scutitŭ de-a se fi'ncuibatŭ în sînulŭ lui acele rele.

Décă totuşĭ desfrêulŭ şi moralitatea pare a prinde ici colea rădăcină în poporulŭ românŭ, atuncĭ acésta este a se mulţămi mai multŭ contactului sĕu cu popóre de altă lege. Vomŭ aduce numai unŭ esemplu care va dovedi că moralitatea Românilorŭ este mai ameninţată în comunele mixte, unde trăescŭ împreună cu Ungurii.

De pildă cu durere trebue sĕ constatămŭ că în comunele mixte cu poporaţiune română şi maghiară sĕ încuibéză concubinatulŭ şi tóte silinţele ce'şĭ dau preoţii noştri d'alŭ stîrpi suntŭ zadarnice. Nicĭ nu póte fi altfelŭ décă chiar autorităţile iau în scutŭ imoralitatea. La intervenirea preotului autoritatea nu numai că acestuia nu-i dă nicĭ o mână de ajutorŭ spre a face pe cei ce trăescŭ în concubinatŭ sĕ-şĭ legalisezc convieţuirea, ci îi încuragiéză chiar dândŭ bărbaţilorŭ condicuţe ca şi cum arŭ fi în serviciulŭ femeilorŭ, cu carĭ trăescŭ în modŭ nelegalŭ.

In adevĕrŭ e ceva ne mai pomenitŭ, ca însăşĭ autoritatea sĕ ocrotéscă desfrêulŭ şi imoralitatea.

Mulţĭ se vorŭ întreba póte că ce scopŭ urmărescŭ autoritătile maghiare când iau sub scutulŭ lorŭ concubinatulŭ. Lucrulŭ pare uşorŭ de esplicatŭ: ca sĕ-i facă a trece cei ce traescŭ ilegalŭ la religiunea calvină, dispensându'i de tacsele ce trebuescŭ plătite preotului şi bisericei lorŭ. Nu 'i vorbă la vr'o isbêndă nu vorŭ ajunge, căcĭ Românulŭ nu'şĭ părăsesce religiunea, dér avemŭ dovedĭ că 'şĭ părăsesce moralitatea p'acolo pe unde póte duce o viéţă ilegală numai sĕ nu plătéscă taxele căsătoriei.

Inţelegemŭ că Ungurilorŭ nu le vine la socótélă ca numai ai lorŭ sĕ fiă bântuiţĭ de viţiurĭ şi numai lorŭ sĕ li se impute acestea, şi la urma urmelorŭ totŭ în capulŭ Românilorŭ se spargŭ tóte.

Trebue sĕ fiă înspăimêntătorŭ de mare gradulŭ la care a ajunsŭ imoralitatea în statulŭ ungarŭ, décă a trebuitŭ sĕ se propună premii pentru virtute. Risipa de banĭ, viéţa desfrênată, care împingŭ pe omŭ până la crime, încâtŭ s'a dusŭ vestea 'n lume, i-au pusŭ pe gândurĭ.

Bine ar face foile ungurescĭ sĕ se ocupe de ai lorŭ, sĕ-şĭ véḍă bârna din ochĭ, căcĭ nu calumniândŭ pe alţii îşĭ vorŭ acoperi relele, ce s'au încuibatŭ la ei. Cu acéstă cestiune sĕ se ocupe reuniunile de cultură, ér nu cu utopii carĭ îi vorŭ prăpădi cu ḍile.

Causele nĕcazurilorŭ nóstre locale.

Dela pólele Heniului, 1886.

De unŭ lungŭ timpŭ de anĭ auḍimŭ poporulŭ de pe la sate plângêndu-se, că aşa precum merge nu mai putemŭ da de nicĭ unŭ bine, ci din rĕu totŭ mai în rĕu ne vomŭ tăvăli, ba s'a ḍisŭ chiar în publicŭ, că ómenii de pe la noi s'au stricatŭ fórte tare. Asta mĕ face sĕ 'mĭ rĕdicŭ glasulŭ şi io, omulŭ celŭ îmbĕtrânitŭ de pe la sate, pentru că nu consĕmtŭ cu cei ce ḍicŭ, că toţĭ ómenii de pe la noi s'ar fi stricatŭ.

O sciu şi o sêmţescŭ şi io, că pe la noi suntŭ fórte mulţĭ ómenĭ stricaţĭ, numai câtŭ trebue sĕ o spunemŭ care suntŭ ómenii cei stricaţĭ, poporulŭ orĭ cărturarii (inteligenţii) lui, şi décă şi poporulŭ este stricatŭ, cine pórtă vina?

Trăiescŭ printre poporŭ. Nu m'am născutŭ în perinĭ de mătase, şi puţina scólă câtă o am, — căcĭ io n'am studiatŭ cu ajutorulŭ stipendiilorŭ, — o întrebuinţezŭ pentru luminarea şi îndreptarea poporului apĕsatŭ, dér vai şi iară vai! nu potŭ învinge cu alaiulŭ domnilorŭ din nefericitulŭ nostru ţinutŭ, pentru că décă 'mĭ cascŭ gura prea mare, 'mĭ o astupă cu sofisme doctorii şi filosofii, juriştii şi teologii, carĭ au frunzăritŭ şi prin corpus juris canonici.

Scimŭ cu toţii — séu décă d-vóstră fraţilorŭ mei, carĭ mânaţĭ astăḍĭ caii, a'ţĭ uitatŭ séu nu mai voiţĭ sĕ sciţĭ — apoi voi spune io de ce impresiă rea au fostŭ cuprinşĭ grăniţerii românĭ din alŭ II-lea regimentŭ românescŭ de graniţă, când au auḍitŭ publicându-se Pré înalta decisiune a Maiestăţii Sale Impĕratului şi Regelui nostru apostolicŭ dela 22 Ianuariu 1851, prin care institutulŭ de graniţă din Transilvania a fostŭ disolvatŭ, pentru că noi şi părinţii noştri prevedeamŭ că ne va fi mai rĕu.

Scimŭ ce deprimare cutropitóre au simţitŭ părinţii noştri, abia sosiţĭ acasă de pe câmpurile de bătaiă, când au vĕḍutŭ, că credinţa nestrămutată a părinţilorŭ şi strămoşilorŭ noştri pentru tronŭ şi patriă, perderea neevaluabilă în sânge şi averĭ, pusă pe altarulŭ patriei în decursŭ de 89 anĭ, au fostŭ luată în considerare numai prin espresiunea pré înaltei îndestulirĭ, pre când alţii pentru nisce servicii personale, pentru carĭ au fostŭ grasŭ plătiţĭ, — au primitŭ domenii întregĭ înscrise câte pe 90 de anĭ, ca sĕ 'şĭ pótă aduna averĭ pentru ei şi urmaşii lorŭ, dormindŭ pe perina iobăgiei şi a aservirei poporului românŭ.

Vedemŭ cu toţii cum suntŭ aḍĭ de guguliţĭ aceia, carĭ s'au îmbălatŭ în feloniă şi carĭ prădândŭ şi arḍêndŭ satele românescĭ şĭ-au strînsŭ averĭ ca sĕ ne pótă urgisi şi împila pe noi. Dóră vĕ mai aduceţĭ aminte cei ce sunteţĭ bĕtrânĭ ca şi mine cine mâna ciređile de boi şi oi şi cine încărca carĕle cu vestmintele şi pânzăturile Românilorŭ acum 38 de anĭ aprópe trecuţĭ.

Prin câte încercărĭ, prin câte nĕcasurĭ amŭ mai trecutŭ pre timpulŭ lui Krommer, Kanczuszky, Sterleczky, Sztwerteczky et tutti quanti până la ivirea erei constituţionale urmată în urma diplomei dela 20 Octomvrie 1860 fără ca sĕ perimŭ, orĭ sĕ învĕţămŭ ceva din tóte!

Cu câtŭ entusiasmŭ s'a adusŭ de către părinţii nostri decisiunea dela 13 Martie 1851 prin care fondulŭ de montură s'a decretatŭ ca avere comună — ca fondŭ de stipendii — în folosulŭ progresului şi alŭ culturei.

Prin autografulŭ pré înaltŭ alŭ Maiestăţii Sale Impĕratului şi Regelui nostru Apostolicŭ dela 27 Augustŭ 1861 dupĕ o folosire străină în decursŭ de 98 de anĭ şi dupĕ multe lupte şi spese din partea nóstră adecă a poporului grăniţerŭ — pentru că pre atuncĭ nu avémŭ atâţia D-nĭ filosofĭ, juriştĭ şi teologĭ învĕţaţĭ ca acuma — restituindu-li-se dreptulŭ regalŭ celorŭ 27 comune grăniţérescĭ nobilitare, — care în decursŭ de 89 de anĭ, a fostŭ folositŭ în cea mai mare parte de către erarulŭ militarŭ ér în alţĭ 9 anĭ în folosulŭ fiscului, fără ca sĕ ne considere cineva dauna şi jertfa şi sĕ ni-o rebonifice — foştii grăniţerĭ, pentru că aceea mai trăiau pe atuncĭ, totŭ din motivulŭ progresului şi alŭ culturei au destinatŭ acestŭ venitŭ pentru înfiinţarea unui fondŭ scolasticŭ centralŭ, care scóte atâtŭ de multŭ ochii adversarilorŭ nostri, ér din fondŭ sĕ se infiinţeze şi susţină institute de învĕţămêntŭ, pe care le-amŭ înfiinţatŭ şi le susţinemŭ.

Ne mai reamintimŭ că prin pactulŭ celŭ combătutŭ şi până astăḍĭ, din partea drăgălaşilorŭ şi bunilorŭ (?) nostri stăpânitorĭ, dela 12 Martie 1872, aprobatŭ altcum şi din 16 Aprilie 1872, nepoţii fostilorŭ grăniţerĭ — pentru că grăniţerii cei vechĭ murindŭ se mai rărise — au câştigatŭ firesce unŭ sacrificiu de o sută mii florini banĭ bunĭ, carĭ se varsă în cutia statului cea fără de fund şi dreptulŭ regalŭ a celorlalte comune grăniţărescĭ, care fusese iobage — şi carĭ prin sacrificiele cele îndelungate pentru tronŭ şi interesulŭ patriei totŭ nu se învrednicise atâtŭ câtŭ sĕ învrednicise unŭ Bruckentha, unŭ Teleky Samuel séu unŭ Gyulai, Esterházi, Kemény şi alţĭ câţĭ codăi, carĭ sciau sucì bine la musteţe şi apoi ceréu, se rugau şi sĕ têrêiau ca se capete înscrise câte unŭ osŭ grasŭ de rosŭ de mai multe sute şi mii de fălcĭ.

Prin urmare strĕnepoţii acelorŭ heloţĭ traşĭ şi împinşĭ, bunĭ numai ca sĕ-şĭ verse sângele pe câmpurile de luptă ale Europei pentru drăgălaşii lorŭ stăpânitorĭ, carĭ li-arŭ smulge şi limba românéscă din gură numai ca sĕ-i pótă ferici, făcêndu-i luroşĭ curăţitorĭ de cisme, păzitorĭ de cânĭ, cocierĭ (vizitii) de cai, curăţitorĭ de grajdurĭ, şi câte alte demnităţĭ înalte de uceste, fireşte şi sub unica condiţiune décă vorŭ vorbi limba lui Bendeguz, Etelkeo şi a lui »flagelum Dei.«

Cu chiu cu vai amŭ ajunsŭ până la atâta, că averea a 44 comune trase smulse şi sĕrăcite atâtŭ de îndelungatŭ timpŭ, dér rĕmase până la unŭ timpŭ curatŭ românescĭ, au devenitŭ proprietatea fondurilorŭ scolastice din fostulŭ alŭ doilea regimentŭ românescŭ de graniţă din Ardealŭ, din care se susţine gimnasiulŭ completŭ de 8 clase din Năsĕudŭ, scóla normală séu elementară din Năsĕudŭ, Monorŭ şi Prundulŭ Bărgăului, apoi scólele rĕu numite »triviale“ din St.-Georgiu, Telciu şi Zagra, precum şi scóla de fetiţe din Năsĕudŭ.

In urmă mai avemŭ în vedere că din luna lui Iuniu 1861 până la organisarea municipielorŭ din patriă în 1876 ţinutulŭ fostului regimentŭ de graniţă, a statŭ sub o administraţiă curatŭ românéscă, avêndŭ până la 1-a Septemvre 1875 şi tribunalulŭ sĕu, poţĭ ḍice ér curatŭ românescŭ, prin urmare în decursŭ de 14 anĭ, avêndŭ şi pânea şi cuţitulŭ în mână, au putntŭ face minunĭ în ceea ce privesce consolidarea, întărirea şi îndreptarea poporului românŭ nu numai din graniţă, dér şi din apropiere din provinciă.

După tóte aceste cum se întêmplă că poporulŭ din fostulŭ ţinutŭ de graniţă, care era dedatŭ la ordine şi la ascultare, care în condiţiile lui de soldatŭ îşĭ păstra datinele, jocurile şi moravurile lui românescĭ, astăḍĭ în locŭ de a înainta în cultură, dă îndĕrĕtŭ, jocurile sale începe a le sălta unguresce, şi chiuiturile sale nu mai suntŭ după tipulŭ limbei românescĭ, ci nisce urlete...

Din lipsa ómenilorŭ sciutorĭ de carte, în cele mai multe comune, nu se mai află candidaţĭ de primarĭ comunalĭ, carĭ sĕ scie scrie şi ceti cum se cade, cu atâtŭ

maĭ puținŭ ca colectorĭ, controlorĭ și notarĭ comunalĭ, din care causă în unele comune au apucatŭ a fi aleșĭ fiii lui Israilŭ, precum s'a întêmplatŭ în comunele Hocdou, Piatra, Chiuza, Săsarma și alte locurĭ aprópe de Năsĕudŭ *), de unde arŭ trebuì sĕ se reverse lumină și frățiă, iar nu întunerecŭ, ură, discordiă, intrigă și lăcomiă. (Va urma).

SCIRILE ḌILEI.

Sinodulŭ ordinarŭ alŭ *archidiecesei transilvane* este convocatŭ pe ḍiua de 20 Aprilie, Dumineca Tomei, în Sibiiu.

—x—

D-șóra Elena Teodorini a plecatŭ Joi din Bucurescĭ, ducêndu-se la Parisŭ.

—x—

Cu privire la scólele de statŭ apăruse unŭ articulŭ în »Magyar tanitoképző,« care pledéză pentru înființarea de scóle poporale de statŭ în comunele cu limbĭ mixte. In comunele unde nu suntŭ Ungurĭ, ḍice autorulŭ articulului, nu folosescŭ scólele de statŭ, pentru-că acolo nu vine în ajutorŭ și viéța socială. »Ellenzék,« care până acum urla pentru scóle de statŭ, chiar în comunele curatŭ nemaghiare, ḍice că fără planŭ, fără direcțiune a înființatŭ statulŭ 450 de scóle, pentru că în Ungaria suntŭ 1400 de comune cu limbĭ mixte, în care scólele de statŭ ar fi pututŭ aduce mare serviciu causei. — Cum se potrivesce jupâne »Ellenzék« ce scrii aḍĭ cu ce scrii mâne? Și afară de asta, totŭ nu te-ai luminatŭ încă, că „patriotii“ au sĕ facă unŭ strașnicŭ fiasco cu maghiarisarea?

—x—

Intre vitele din Peczel a isbucnitŭ *inflamația de splină*.

—x—

Anunțaserămŭ deunăḍile, că profesorii dela gimnasiulŭ din Neutra s'au pusŭ în grevă, ne mai voindŭ se țină prelegerĭ. „Westung. Grnzbt.“ dă în acéstă privință următórele amărunte: De astădată scandalulŭ îlŭ privesce pe directorulŭ gimnasialŭ dr. Emerich Csősz, cavalerŭ alŭ ordinului Franciscŭ Iosifŭ, a fostŭ doveditŭ cu delapidare de banĭ gimnisialĭ, cu falsificare de documente, cu înșelătoriă și defraudare a fondurilorŭ fundațiunilorŭ făcute pentru scolarii gimnasialĭ. Profesorii au făcutŭ arătare ministrului Trefort, și care a fostŭ resultatulŭ? Că directorulŭ, deși cetățenii și scolarii au cunoscință despre acestŭ scandalŭ, stă încă și aḍĭ în fruntea gimnasiului. Nu'i destulŭ cu asta, ci totŭ directorulŭ învinovățesce pe profesorĭ că suntŭ panslaviștĭ. Ministrulŭ a făcutŭ atâta, că a trimisŭ unŭ comisarŭ ca sĕ silésca pe profesorĭ a reîncepe cursurile, dér de gréua acusațiune comisarulŭ n'a vrutŭ sĕ scie nimicŭ.

O deputațiune la deputatulŭ Mocsary.

Cetimŭ în „Egyetértés“ din 17 Aprilie:

O deputațiune română s'a presentatŭ astăḍĭ la d-lŭ deputatŭ dietalŭ Ludovicŭ Mocsary și i-a predatŭ o adresă, prin care inteligența română din tóte comitatele țĕrii ce suntŭ locuite de Românĭ (? — Red. „Gaz. Tr.«) îșĭ esprimă mulțămirea pentru discursulŭ d-sale rostitŭ în ședința dela 8 Februariu a camerei deputațilorŭ. Conducĕtorulŭ deputațiunei, Dr. Corneliu *Diakonovich* redactorulŭ ḍiarului „Romäniscse Revue“ i-a predatŭ albumulŭ împodobitŭ, ținêndu-i următorulŭ discursŭ:

»Magnifice (nagyságos) d-le deputatŭ! Cu ocasiunea desbaterii bugetului anului acestuia, magnificența vóstră în ședința dela 8 Februariu a camerei deputațilorŭ ațĭ luatŭ în apĕrare într'unŭ discursŭ eminentŭ interesele culturale ale naționalităților nemaghiare din patriă și astfelŭ și ale poporului românŭ. Nu ânteiașĭ dată s'a întêmplatŭ, că magnificența vóstră ațĭ luatŭ asupră-vĕ rolulŭ, atâtŭ de ingratŭ, ca sĕ primițĭ lupta neegală pentru dreptate și libertate. Poporulŭ românŭ scie aprețuì atitudinea magnificenței vóstre și se simte obligatŭ la recunoscință, nu numai de aceea pentru că elŭ vede în magnificența vóstră pe unŭ distinsŭ și desinteresatŭ apĕrătorŭ alŭ intereselorŭ lui, ci și pentru aceea, că acéstă pășire a magnificenței vóstre este o dovadă viuă a încrederei, ce o avețĭ în patriotismulŭ nostru, în patriotismulŭ poporului românŭ, care precum se vede fiecăruia i-a fostŭ ertatŭ în acéstă patriă sĕ-lŭ pună la îndoială și sĕ-lŭ defaime. — In semnulŭ gratitudinei și alŭ recunoscinței nóstre primițĭ vĕ rogŭ, magnificența vóstră acéstă adresă de mulțămire, pe care avemŭ onóre a vì-o preda din partea inteligenței române de prin ținuturile locuite de Românĭ (? — »Gaz. Trans.“) ale acestei țĕrĭ. Vi-o dămŭ acésta ca unŭ amanetŭ alŭ patriotismului românŭ, în care magnificența vóstră nu vĕ vețĭ înșela nicĭodată. — Permiteți-ne în sfêrșitŭ, ca sĕ dămŭ espresiune acelei dorințe a poporului nostru, ca cerulŭ sĕ vĕ țină încă mulțĭ anĭ spre binele patriei nóstre și spre apĕrarea libertății, egalității și a frățietății.«

Mocsary rĕspunse cam următórele: „Onorații mei amicĭ! Pășirea mea, ce mi-o amintițĭ, n'am luat'o de unŭ lucru așa de mare, ca ea sĕ merite o distincțiune atâtŭ de strălucită, ca aceea de care mĕ împărtășițĭ acum. Ce am făcutŭ eu a fostŭ numai atâta, că mi-am esprimatŭ pe față convingerea și am declaratŭ că nu cunoscŭ asemenĭ cause, pentru carĭ sĕ se pótă lua la îndoială patriotismulŭ cetățenilorŭ nemaghiarĭ și anume alŭ Românilorŭ. Așa este, precum a ḍisŭ onoratulŭ meu amicŭ, că „aḍĭ, precum se vede, tuturora le este ertatŭ a defăima patriotismulŭ raselorŭ nemaghiare«. Acéstă aparițiune este eflucsulŭ acelui curentŭ șovinisticŭ, care a răpitŭ cu sine cercurile maghiare cele mai largĭ și în care au căḍutŭ acestea prin aceea, că s'a începutŭ o adevĕrată licitațiă, unde fiăcare s'a nisuitŭ a întrece pe celalaltŭ și a arăta că elŭ este celŭ mai mare patriotŭ. Una sciu că a'țĭ observatŭ și d-vóstră întocmai ca și mine, și anume că în acéstă licitațiune tocmai aceia facŭ gura cea mai mare, carĭ nicĭ nu suntŭ de origine maghiară, și de aceea se nisuescŭ cu atâtŭ mai multŭ a'șĭ dovedi maghiarismulŭ lorŭ prin aceea, că se declară de cei mai marĭ patrioțĭ, ér patriotismulŭ altora îlŭ tragŭ la îndoială. E dreptŭ, există acestŭ curentŭ nenorocitŭ, dela care ceva bunŭ nu putemŭ aștepta, dér pe care de altă parte nu-lŭ țінŭ tocmai de ceva fórte periculosŭ; nu-lŭ țінŭ, pentru că în caracterulŭ maghiarŭ nu se află acea trăsură, ca cu alții se pótă ține mâniă, și pentru că poporulŭ maghiarŭ are minte de a judeca, că ce urmărĭ triste resultă din aceea, décă o parte a țĕrii stă în rĕsboiu cu cealaltă parte. Am firmă credință déră, că vomŭ trece cu timpulŭ și peste acestŭ curentŭ bolnăviciosŭ. — Vĕ repetŭ din nou, onorații mei amicĭ, că nu m'am așteptatŭ la o astfelŭ de distincțiune și vĕ rogŭ sĕ esprimațĭ recunoștința mea celorŭ ce v'au trimisŭ cu acea asigurare a mea, că décă ar fi fostŭ vre-odată lipsă de o încurăgiare, ca sĕ persistŭ în punctulŭ meu de vedere atuncĭ acestŭ semnŭ alŭ încrederei d-vóstrĕ m'ar îndemna fără îndoială, ca între orĭce felŭ de împrejurărĭ sĕ dau espresiune pe față convingerii mele. Primițĭ în sfêrșitŭ mulțămirea mea pentru osteneala d-vóstrĕ«.

După aceste d-lŭ Mocsary a conversatŭ mai multă vreme cu membrii deputațiunei și s'a uitatŭ la adresa cea elegantă, care s'a gătitŭ în atelierulŭ lui Carol Posner. In fruntea envelopei de piele străluce emblema familiară a lui Mocsary, frumosŭ esecutată, și este bogatŭ emailată. Pe fața dintêiu a albumului se póte ceti în limba română și maghiară următórea adresă: »Magnificenței sale distinsului bărbatŭ, nobilului Ludovicŭ Mocsary deputatŭ dietalŭ“. Pe fața a doua se află următórea dedicațiune: »Celui mai dreptŭ patriotŭ maghiarŭ, în semnŭ de aducere aminte și de gratitudine, pentru discursulŭ sĕu francŭ și bărbătescŭ, ținutŭ în 8 Februariu 1886 în adunarea deputațilorŭ, în interesulŭ drepturilorŭ garantate prin lege ale celorlalte naționalitățĭ din patria comună. I-o dedică patrioții românĭ.“ Pe celelalte foi urméză aprópe 2000 de subscrierĭ.

*) Ni se pare că aicĭ e de vină și Măria Șa Banffy Dezső, nu numai nesciința și nepăsarea. Red.

Rĕspunsulŭ lui Otto Hermann.

Eată ce-a rĕspunsŭ marele deputatŭ, marele profesorŭ, marele academicianŭ și marele Maghiarŭ, făcutŭ ér nu născutŭ, Otto Hermann la telegrama advocatului Hossu Longinŭ din Deva, ce amŭ publicat'o în numĕrulŭ de erĭ.

Onor. Domnŭ Franciscŭ Hossu advocatŭ și proprietariu în Deva.

Primindŭ telegrama D-vóstre, étă pe scurtŭ rĕspunsulŭ meu.

1. Punctulŭ întâiu alŭ programului din Sibiiu e indreptatŭ în contra unității statului maghiarŭ: acésta după terminologia maghiară e trădare de patriă.

2. Pe pagina a 8-a a memorialului se ḍice, că acea puțină libertate de care »poporulŭ românŭ« din când în când s'a bucuratŭ, ca de esemplu la anulŭ 1784. și 1848|9 și-a eluptatŭ-o (kicsikarta) cu forța armei. — Fiind-că acea »puțină libertate« a constatŭ din lașa ucidere în massă a maghiarimei: acésta insémnă după terminologia maghiară și chiar după terminologia omenimei trădare de patriă.

3. Eu am caracterisatŭ în motivarea interpelațiunei mele programulŭ din Sibiiu, ér în duplică am trasŭ numai consecința.

4. Acusarea de calumniă o respingŭ.

Herman Otto m. p.
deputatŭ dietalŭ.

Ce sĕ-i facĭ nĕcazului? Nu i-a rĕspunsŭ d-lŭ Tisza destulŭ de lămuritŭ lui Otto Herman, că: *„câtă vreme Românii nu trecŭ peste marginile legei, îi scutesce constituțiunea și prin urmare eu nu-i potŭ atinge.“*

Ce mai vréi dér jupâne Hermann? — Cassațĭ constituțiunea și atuncĭ facețĭ convențiune cu Muscalii ca sĕ ne primésca în Siberia.

Hypnotism și Sugestiune.

(Conferință în Iașĭ.)

Dămŭ după „Lupta“ resumatulŭ acestei interesante conferințe, pe care d. Bădărău a ținut'o Duminecă, 23 Martie, în sala Universității din Iașĭ:

Activitatea intelectuală a omului a datŭ în timpulŭ somnului nașcere la o mulțime de credințĭ și superstițiunĭ, carĭ au avutŭ o mare influință asupra vieței întregĭ. Despre ce e omulŭ în somnŭ și fisicesce și sufletesce sciința s'a ocupatŭ abia în timpurile nóstre, dovadă că specia-

FOILETONŬ.

Călĕtoria lui Stanley prin Africa centrală.

(Urmare.)

Și ce gândițĭ, cunoscințele câștigate cu prilejulŭ primeĭ mele espedițiunĭ óre nu'mĭ vorŭ fi de nicĭ unŭ folosŭ?“

„Da, este adevĕratŭ,“ ne cunoscură Negriĭ. „Mâne vomŭ încheia contractulŭ înaintea consululuĭ, ș'apoĭ la drumŭ băiețĭ!“

A doua ḍi contractulŭ se încheià. Se statorì remunerațiunea ce avea sĕ se dea fiesce-căruia, totodată Stanley făgăduì, că-ĭ va tracta pe toțĭ cu prieteniă și-ĭ va ocrotì la orĭ și ce împrejurare.

Tovarășii sĕĭ se îndatorară, că 'lŭ vorŭ urma orĭ și unde, și jurară, că nu'lŭ vorŭ părăsì în nicĭ o primejdiă.

Mărfurile, uneltele, etc., lucrurĭ, care suntŭ indispensabile pentru o espedițiă, aveau o greutate de 8165 chilograme. Pentru transportulŭ acestorŭ lucrurĭ ar fi fostŭ așadară de lipsă cam vre-o treĭ sute de ómenĭ, socotindŭ pentru fiecare omŭ o povară de vre-o 27 chilograme. Atâția însă nu erau de ajunsŭ, de óre-ce pe drumŭ se maĭ puteau bolnăvì, și totodată trebuia sĕ se maĭ gândésca omulŭ la casurĭ de mórte și la desertorĭ. In chipulŭ acesta Stanley se vĕdù silitŭ sĕ maĭ ia încă patru-ḍecĭ.

Inainte de plecare primí fiecare dintre ceĭ angajațĭ plata pe treĭ lunĭ împreună cu baniĭ pentru mâncare, cu totulŭ prețŭ de vre-o 51 fl., séu 114 frcs. de omŭ. Cu totulŭ dĕdù Stanley considerabila sumă de 15,213 fl., séu 33,809 frcs.

Se puse capĕtŭ pregătirilorŭ.

Povara se împărțì în pachete, și în 12 Noembre 1874 toțĭ membri espedițiuneĭ fură transportațĭ pe continentŭ și anume la têrgulŭ Bagamoyo în șese corăbiĭ arabice. Despărțirea de Zanzibar, unde călĕtorulŭ nostru îșĭ găsise și 'șĭ făcuse mulțĭ prietenĭ și cunoscuțĭ, fù în adevĕrŭ mișcătóre. Stanley de-abia maĭ putea vorbí de emoționatŭ ce era. Câte primejdiĭ îlŭ așteptau!... Singurŭ Celŭ de susŭ scia, décă avea sĕ maĭ revaḍă vre odată acele locurĭ, séu nu.

„Ora despărțireĭ a sunatŭ,“ ḍice elŭ despre plecarea din insulă, care a fostŭ pe însĕrate. „Ne-amŭ luatŭ rĕmasŭ bunŭ dela prieteniĭ noștri pe anĭ întregĭ, décă nu pentru totdeuna!.... Sórele se ascunde în partea despre apusŭ a orisonuluĭ și întunerecŭlŭ se estinde din ce în ce totŭ maĭ multŭ. Umbre negre acoperŭ uscatulŭ și marea tăcută, totodată însă apasă și inima nóstră plină de măhnire, care palpită mereu. In timpulŭ acesta vasulŭ nostru se strecóră pe nesimțite spre *continentulŭ misteriosŭ.*“

CAPITOLULŬ.

Primirea în Bagamoyo. — Impărțirea povereĭ. — Spre partea din lăuntru a Africeĭ. — Călĕtoriĭ se punŭ în șirŭ. — Primele neplăcerĭ și prima perdere. — Desertorĭ. — Timpulŭ de plóiă cu greutățile luĭ. — In Ugogo. — O inundare. — Rĕtăcițĭ. — Lipsă mare de hrană. — La Varimi. — Edward Pocock se prăpădesce de lingóre. — Inmormêntarea.

Chipulŭ, în care a fostŭ primitŭ Stanley în Bagamoyo, de unde avea sĕ se încépă espediția în interiorulŭ Africeĭ, nu fù de locŭ prietenescŭ. Locuitoriĭ de aicĭ credeau, că elŭ are intențiunĭ rele și astfelŭ neliniștea lorŭ crescea din ce în ce totŭ maĭ multŭ.

„Omulŭ albŭ,“ ḍiceau eĭ, „a adusŭ cu sine pe toțĭ hoțiĭ, bețiviĭ și ucigașiĭ din Zanzibar, ca sĕ se cuprindă orașulŭ!“

De bună sémă aceste temerĭ fură pricinuite, în cât-va prin purtarea unora din tovarășiĭ luĭ Stanley. Bețiĭ ómenĭ sciau câte lipse și ostenelĭ îĭ așteptă și pentru aceea vor fi creḍutŭ sĕ se folosésca de acéstă ultimă ocasiune. Uniĭ dintre eĭ și făcură câte-o comediă destulŭ de supĕrătóre. Stanley se rugà de Șciculŭ séu guvernorulŭ din Bagamoyo, ca sĕ-ĭ închidă pe toțĭ aceia, carĭ nu se vorŭ purta cum se cuvine. Șci-

liştii s'au certatŭ până mai erĭ asupra causei fisiologice a somnului. In anii din urmă, scóla francesă a datŭ la lumină o mulţime de studii asupra stărei intelectuale a omului în timpulŭ somnului provocatŭ — starea hypnotică — care deschidŭ unŭ nou orizontŭ gândirei şi care suntŭ menite a aduce o mulţime de lumină în phsihologie, sociologie, dreptŭ.

Conferenţiarulŭ vorbesce de diferite metóde de a provoca somnulŭ şi care în ultima analisă constase în insuflarea idei de somnŭ prin unŭ gestŭ séu o acţiune óre-care interpretată de creerulŭ mediului. Arată cum profunditatea acestui somnŭ variază şi caracterele fisice ce ne presintă unŭ asemenea adormitŭ, care se potŭ resuma: 1) Nesimţire (anestesie) complectă; i se pune sub nasŭ mirosurile cele mai tarĭ, i se străpunge mâna, se electriséză prin curenţii cei mai puternicĭ şi nu dă nicĭ unŭ semnŭ de nesimţire, 2) Catalepsie. Braţele d. e. remânŭ ţepene şi corpulŭ întregŭ la posiţia ce i-o dau operatorii, fiă ea chiar cea mai imposibilă în starea normală, 3) Automatismŭ. Adormitulŭ face mişcările ce i le imprimă operatorii şi nu se póte opri la sine.

Conferenţiarulŭ se ocupă apoi de manifestările intelectuale ale acestei stărĭ, ceea ce forméză partea principală a conferinţei sale. Se pare că liniştea cea mai absolută domneşce în crierulŭ hypnotisatului căcĭ chiar în alŭ 2-lea somnŭ hypnoticŭ nu'şi aduce aminte de nimicŭ ce s'a petrecutŭ, dér hypnotisatŭ din nou îşi aduce aminte de totŭ ce s'a petrecutŭ într'unŭ somnŭ anterior. In starea hypnotică însĕ îşi aduce aminte de totŭ ce face în viéţa ordinară. Citéză vr'o 4 experienţe spre a proba acésta. Uită chiar cand i s'a atrasŭ atenţiunea asupra faptului în timpulŭ somnului. Aşa s'a întrebatŭ unŭ mediu ce'şi învertea automaticŭ mânile, décă scie ce face şi a rĕspunsŭ că învértesce mânile, trezitŭ însĕ, nu şi-a mai adusŭ aminte de nimicŭ.

Unŭ faptŭ curiosŭ este uitarea (amnesia) care se póte insufla în somnŭ. Aşa pe unŭ subiectŭ l'a făcutŭ sĕ-şi uite a scrie numele. Altuiŭ s'a uitatŭ chiar numele şi altulŭ şi-a uitatŭ totulŭ până chiar décă e omŭ orĭ femee. Póte sĕ uite a vorbi în totulŭ séu în parte. Altŭ faptŭ şi mai caracteristicŭ e esistenţa a unei memorii inconsciente fórte desvoltată. Aşa i se póte insufla unui „hipnotisatŭ o acţiune care n'are sĕ o facă decâtŭ după unŭ timpŭ îndelungatŭ şi până în momentulŭ când se împlinesce scadenţa n'are nicĭ o scire de gândulŭ de a face acea acţiune şi când o face crede că o face din propria-i iniţiativă. Aşa d-nulŭ Bernheim a sugeratŭ unui subiectŭ sĕ viă sĕ lŭ vadă după 63 ḑile la 10 óre diminéţa. In ḑiua fixată aceea persónă (unŭ lucrătorŭ de ferăriă) a fostŭ exactŭ la rendez-vous şi întrebatŭ a rĕspunsŭ că tótă nóptea a lucratŭ, s'a culcatŭ în ḑiuă şi s'a trezitŭ la nouĕ ore cu gândulŭ se viă la d-rulŭ Bernheim. — D-rulŭ Beaunis a făcutŭ o experienţă de felulŭ acesta cu o scadenţă de 172 ḑile! Lucrulŭ de observatŭ e că idea de a face o acţiune sugerată nu se manifestă înainte de scadenţă chiar de ar fi provocatŭ. Aşa i s'a sugeratŭ unui subiectŭ că peste 10 ḑile când va veni doctorulŭ sĕ citéscă la pagina 25 din cartea ce o are la căpătâiu. Deşi doctorulŭ a venitŭ şi mai nainte şi chiar i-a deschisŭ cartea la pagina 25 totŭ n'a cetitŭ decâtŭ la împlinirea celorŭ 10 ḑile. Faptulŭ celŭ mai importantŭ în Hypnotismŭ sunŭ sugestiunile, adecă insuflările de acţiunĭ, de sentimente şi de idei ce se potŭ face de hypnotisator. Aşa punêndu-se subiectulŭ în posiţiunea omului care se rógă, acéstă posiţiune îi sugeréză idea de a se ruga şi începe rugăciunea. I se póte sugera sĕ fiă tristŭ séu veselŭ şi faţa îndată se schimbă după sentimentulŭ sugeratŭ. S'a sugeratŭ unui fumătorŭ sĕ nu mai fumeze, unui altuia sĕ nu mai bea şi s'a rĕuşitŭ. S'a sugĕratŭ unui scolarŭ leneşŭ sĕ lucreze ş'a lucratŭ fórte bine o bucată de vreme, adusŭ din nou la doctorŭ n'a vrutŭ sĕ se mai lase adormitŭ şi sĕ se supuiă sugestiunilorŭ, probabilŭ fiindŭ că lucrase fără voia lui, ca impinsŭ de o mână de ferŭ care putea sĕ-lŭ mai apuce din nou. Citéză o mulţime de esperienţe în care s'au insuflatŭ acţiunĭ care s'au executatŭ după treḑire.

I se potŭ da o mulţime de ilusiunĭ d. ex. durerĭ de dinţĭ, mâncărime în capŭ, căscatŭ, sete, fóme, ca sarea sĕ i se pară zaharŭ, cartofele mĕrŭ, creionulŭ ţigară, ba chiar sĕ se frigă punêndŭ celălaltŭ capĕtŭ alŭ creionului în gură; sĕ ia apă dreptŭ şampaniă, sĕ se îmbete şi sĕ fiă desbătatŭ cu aceiaşĭ apă luată dreptŭ amoniacŭ.

I se potŭ da ilusiunĭ care sĕ facă pe subiectŭ a'şĭ perde chiar idea personalităţii.

Asemenea li se potŭ sugera totŭ felulŭ de halucinaţiunĭ.

Li se potŭ da la hypnotisaţĭ chiar sugestiunĭ negative d. es. sĕ nu vadă pe o persónă şi n'o vede, de şi persóna sĕ află dinaintea subiectului şi de şi vede pe totŭ restulŭ de lume din casă. Séu li se póte sugera sĕ vadă dér sĕ nu audă pe o persónă. Li se potŭ da felŭ de felŭ de visurĭ şi se potŭ dirige visurile ce le au.

Persónelorŭ ce au fostŭ desŭ hypnotisate astfelŭ de sugestiunĭ li se potŭ da chiar fiind treze. Aşa unui atare subiectŭ i s'a sugeratŭ o anestesie destulŭ de tare sĕ i se pótă scóte 6 rădĕcinĭ de dinţĭ fără ca subiectulŭ sĕ sufere. Unui anestesiatŭ i se póte sugera simţirea etc.

Resultatele cercetărilorŭ espuse până aci aducŭ nouĕ luminĭ în phsihologie d. e. în chestiunea voinţei Hypnotisatulŭ esecută în modŭ fatalŭ când e trézŭ cele ce i-au fostŭ sugerate şi se crede liberŭ ceea ce însemnă că conştiinţa ne póte înşela şi nu trebue pusŭ mare basă pe dênsa.

In jurisprudenţă, teoria sugestiunei dă naştere la o mulţime de aplicărĭ. Profesorulŭ Liegêois a făcutŭ o mulţime de esperienţe în care a sugeratŭ facerea de înscrisurĭ, darea de garanţiă, facerĭ de testamente, crime, care décă n'a avutŭ consecinţe nu-i de vină hypnotisatulŭ, care a pusŭ în păharulŭ unei mătuşe zaharŭ pisatŭ fórte încredinţatŭ că-i arsenicŭ şi a trasŭ cu pistolulŭ în mamă-sa de bună credinţă că e încărcatŭ.

O altă aplicare ş'arŭ putea găsi aceste idei în sociologie, căcĭ décă numai câteva capete gândescŭ iar restulŭ trăiesce pe séma produsului câtorva capete, naturalŭ că nu se póte realisa atâta progresŭ cât s'ar realisa décă ar gândi mai multe capete. Idealulŭ ar fi descoperirea acestorŭ trîntorĭ intelectualĭ, care suntŭ mai alesŭ ómenii ignoranţi, cei deprinşĭ cu ascultarea pasivă cum suntŭ imbecilii etc.

In fine luminele aduse de experienţe asupra stării hypnotice constitue unŭ pasŭ înainte către emanciparea intelectuală. Domeniulŭ necunoscutului este redusŭ. Somnulŭ şi visurile erau până acuma unŭ misterŭ şi ca atare dădeau naştere la o mulţime de superstiţiunĭ şi credinţĭ absurde. Când vedemŭ însĕ că acele visurĭ pentru care trebuia esistenţa unui sufletŭ care câte odată eşa din corpŭ şi făcea voiajurĭ pe séma lui în locurĭ depărtate, potŭ fi provocate şi conduse de omŭ, acele credinţĭ absurde trebue sĕ dispară.

DIVERSE.

Nasŭ falsŭ. — Gadban efendi, delegatulŭ Sublimei Porţĭ, care a fostŭ însărcinatŭ, precum se scie, ca sĕ negocieze cu guvernulŭ bulgarŭ, e în acestŭ momentŭ eroulŭ unei anecdote, de care se face multŭ hazŭ în cercurile diplomatice. Gadban efendi are nenorocirea de a avé nasŭ falsŭ. Când plecà acum în urmă, ca sĕ se întórcă dela Sofia la Constantinopolŭ autorităţile bulgare îi eliberà unŭ paşaportŭ, în care se pute ceti: »Semne particulare: nasŭ de cartonŭ.« Iritatŭ de acéstă menţiune puţinŭ măgulitóre, Turculŭ se grăbì a merge sĕ se plângă principelui Alecsandru de lipsa de tactŭ a împiegaţilorŭ sĕi. Invingĕtorulŭ dela Slivniţa începù a zîmbí. Dér făcù totuşĭ totŭ posibilulŭ, ca sĕ împace pe orientalŭ şi dăruí lui Gudban efendi o frumósă tabacheră de tabacŭ de nasŭ. Câtă plăcere i-o fi făcutŭ lui Gadban acestŭ darŭ!

***

Căpitanulŭ şi femeea sa — Unŭ căpitanŭ grecŭ reţinutŭ captivŭ de unŭ óre-care Hagi-Stavros, scrise femeei sale o scrisóre, alŭ cărei pasagiu principalŭ era următorulŭ: „Rĕscumpĕrarea mea este fixată la o miiă de drahme; décă ea nu va fi vĕrsată, mi se va tăia la 15 ale lunei nasulŭ; la 16 urechile; la 17 buza superióră; la 18 buza inferióră; la 19 mórtea mĕ va aştepta.« Femeia sa în lacremĭ se puse sĕ caute banii trebuincioşĭ. Insĕ la 15 ea nu adunase decâtŭ 300 drahme; la 16 patru sute; la 17 şése sute; nu avù miia de drahme, decâtŭ la 18, celŭ din urmă terminŭ. »Bărbatulŭ meu trebue sĕ fiă înspăimĕntătorŭ de slutŭ acuma, îşĭ ḑise femeia, de aceea oprescŭ miia de drahme spre a face o nouă căsĕtoriă în condiţiunĭ mai bune.

***

Costumulŭ femeilorŭ. — In Londra esistă o societate cu numele »Rational dress Society,« care tinde la reformarea costumului femeilorŭ. Portulŭ femeilorŭ viitorŭ, pe care'lŭ propune societatea, e compusŭ din pantalonĭ largĭ, dintr'o haină séu rochiă lungă până aprópe de glesne şi încheiată susŭ. In regulele societăţii se spune, că prin acestŭ portŭ nu se vatĕmă nicĭ unŭ organŭ internŭ şi nu se împedecă mişcarea corpului. Sûntŭ eschise ghetele cu călcâie înalte şi corsetulŭ, care au făcutŭ aşa de multe victime. Membrele societăţii au ţinutŭ nu de multŭ o întrunire la primăria din Westminster, în care oratórele, în frunte cu lady Haberston, au preconisatŭ acestŭ portŭ femeninŭ reformatŭ.

***

Pentru económe. — Pentru ca sĕ nu mai fiă mânile unei cusătorese asudate la lucru, s'a probatŭ următorulŭ mijlocŭ fórte simplu: O bucată de lutŭ albŭ, care o ai la îndemână, o iai prin mânĭ din când în când, şi astfelŭ acestea nu vorŭ mai fi asudate. — Pentru ca sĕ aperĭ seminţele zarzavatelorŭ şi florilorŭ contra insectelorŭ, şórecilorŭ etc., pune-le înainte de a le sĕmâna cam câte 12—24 óre în acidŭ fenicŭ tare subţiatŭ. Acésta nu strică nimicŭ seminţelorŭ. — Ca sĕ ţii florile în paharŭ timpŭ mai îndelungatŭ, sĕ picĭ în apă câte-va picăturĭ de spirtŭ. (»Meseriaşulŭ rom.«)

***

Unŭ duelŭ între femei. — Acum câteva ḑile, a festŭ la Waterloo unŭ duelŭ între douĕ femei O francesă d-na Astie de Valsayre, s'a bătutŭ cu spada c'o americană, miss Shelby. Causa duelului a fostŭ o dispoţiune în privinţa superiorităţii doctoriţelorŭ francese asupra doctoriţelorŭ americane; în timpulŭ certei, d-na Astie de Valsayre îşĭ aruncà mânuşa în faţa americanei miss Shelby. Duelulŭ s'a făcutŭ, miss Shelby a fostŭ rănită la braţŭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

PESTA, 20 Aprilie. — Conferinţa deputaţilorŭ ardelenĭ a primitŭ unanimŭ memorandulŭ lucratŭ de unŭ subcomitetŭ în afacerea convenţiei comerciale române.

Memorandulŭ, provocându-se la situaţiunea în care se află producţiunea brută ungară şi esportulŭ de vite în urma politicei vamale a statelorŭ europene apusene; mai departe provocându-se la împrejurarea, că presiunea situaţiunii apasă în mare mĕsură asupra producţiunei ardelene: arată sub ce contra-concesiunĭ şi alte garanţii sĕ se'ncheiă noulŭ tractatŭ.

Memoriulŭ se va aşterne guvernului.

BUCURESCĬ, 20 Aprilie. — Camera deputaţilorŭ a amânatŭ desbaterea specială a tarifului autonomŭ până după ferii.

PARIS 20 Aprilie. — Din Roulaix, Armensieres, Tourcoing se semnaléză agitaţiunĭ socialiste.

In aceste ţinuturĭ s'au trimisŭ trupe pentru mănţinerea ordinei.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurelŭ Mureşianu

---

culŭ însă se folosì cu prea mare asprime de acéstă rugare; pe toţĭ aceia, pe carĭ putù pune mâna elŭ iĭ băgà la rĕcóre fără deosebire.

Ca sĕ se scape odată de aceste istoriĭ neplăcute, Stanley se grăbì a părăsí acéstă localitate. In diminéţa ḑileĭ de 17 Noembre elŭ poruncì ómenilorŭ sĕĭ sĕ se gate de drumŭ. La sunetele unuĭ cornŭ vĕnătorescŭ eĭ se puseră în rêndŭ. Fiecăruia i se dĕdù greutatea ce avea sĕ o ducă, se 'nţelege, după puterile, de care dispunea. Unora li se dĕdură pachete şi sacĭ, altora lăḑĭ, şi 'n fine alţiĭ fură însărcinaţĭ cu transportulŭ luntreĭ „Lady Alice." Ceĭ maĭ de nădejde fură însărcinaţĭ cu transportulŭ termometrelorŭ, orológelorŭ şi cronometrelorŭ, cu transportulŭ secstantuluĭ, alŭ compaselorŭ, alŭ pedometruluĭ*), alŭ unuĭ aparatŭ fotograficŭ, alŭ materialuluĭ de scrisŭ, alŭ cărţilorŭ, etc. [Erau şi şese măgarĭ, dintre carĭ patru erau destinaţĭ pentru Stanley şi soţiĭ luĭ europenĭ, éră ceilalţĭ doĭ pentru transportulŭ bolnavilorŭ şi alŭ celorŭ maĭ slabĭ.

Intre înjurăturile puţinŭ prietenescilorŭ locuitorĭ din Bagamoyo se puse cam pe la nouĕ óre diminéţa lungulŭ şirŭ în mişcare. Cu cele treĭ-ḑecĭ şi şese de femeĭ şi cu ceĭ ḑece copiĭ, carĭ de asemenea făceau parte din caravană, erau cu totulŭ 356 persóne, şi de óre-ce nu puteau sĕ mérgă câte doĭ înşĭ alăturea, fiindŭ calea tare ângustă, alcătuiau cu toţiĭ o liniă de aprópe 800 metri.

Inainte păşesce ca trâmbiţaşŭ şi vestitorŭ Edward Pocock. După elŭ urméză primulŭ conducĕtorŭ în mână cu unŭ cornŭ de osŭ de elefantŭ de o lungime uriaşă, din care se pricepe a scóte nişte tonurĭ îngrozitóre. Totŭ în fruntea şiruluĭ calcă voinicesce unŭ copilandru bucălatŭ şi mare la capŭ cu o tobă, pe care o bate sdravĕnŭ, de câte orĭ şirulŭ trece pe lângă vre unŭ satŭ. De-alungulŭ şiruluĭ se audŭ rîsete şi cântece vesele. Tóte acestea insă încetéză îndată ce convoiulŭ se apropiă de valea Kingani.

„Arşiţa sórelui orbitorŭ," istorisesce Stanley, „se face din ce în ce maĭ mare. Rêndulŭ se desface şi ómeniĭ mergŭ despărţiţĭ, séu rĕmânŭ înapoĭ. Eĭ se plângŭ de căldura atâtŭ de insuportabilă. Câniĭ se înécă şi se vaită de sete. Noĭ însi-ne, deşi apăraţĭ în cât-va de umbrele, abia ne maĭ putemŭ şterge de pe frunţile nóstre arḑĕtóre sudórea, ce aprópe ne orbesce. In vestmintele nóstre de lână sûntemŭ pe jumĕtate leşinaţĭ. Deşi amŭ voì din totŭ sufletulŭ sĕ ne oprimŭ puţinŭ şi sĕ maĭ rĕsuflămŭ, totuşĭ şesurile pârlite de sóre ale văiĭ cu pămêntŭ roşieticŭ şi tare ca piatra nu ne îndémnă de locŭ sĕ facemŭ astfelŭ."

Ajungêndŭ la ţĕrmurele rîuluĭ Kingani, călĕtoriĭ noştri trecură dincolo pe luntrea „Lady Alice," ale căreĭ părţĭ se împreunară fără nicĭ o greutate. După trecere, „Lady Alice" fù érăşĭ desfăcută şi deosebitele părţĭ se luară pe ruduri. Stanley şi ómeniĭ sĕĭ porniră maĭ departe spre Kikoka, unde avea sĕ fiă prima staţiune.

Se şi întêmplară douĕ perderĭ. Frumosulŭ câne „Castor" murì de gută (apoplecsiă) treĭ chilometri înainte de Kikoka, éră soţulŭ sĕu „Captain" avea sĕ 'lŭ urmeze în curênd. Numaĭ „Nero," „Bull" şi „Jack" maĭ dau încă semne de viaţă, deşi gâfăiau şi se văietau de'ţĭ era maĭ mare mila de eĭ.

Doĭ bolnavĭ trebuiră sĕ fiă lăsaţĭ, sĕ se întórcă acasă. Nu cu multă greutate se găsiră alţiĭ, carĭ sĕ-ĭ înlocuiască.

Din kikoka se urma drumulŭ maĭ departe spre apusŭ. Calea alésă de Stanley era cu vre-o 48 chilometri maĭ spre nordŭ, decâtŭ cele percurse de călĕtoriĭ de până acum.

Caravana nóstră trecù printr'unŭ ţinutŭ destulŭ de estinsŭ, care era atâtŭ de frumosŭ, încâtŭ se putea asĕmâna cu unŭ parcŭ.

(Va urma.)

*) Cronometrulŭ este unŭ orologiu maĭ esactŭ, secstantulŭ unŭ instrumentŭ pentru mĕsurarea înălţimilorŭ şi distanţelorŭ, éră pedometrulŭ unŭ instrumentŭ pentru numĕrarea paşilorŭ. Trad.

Nr. 409/1886
a f. sc. c. d.

Publicaţiune de licitaţiune.

Drepturile de a putea esercita cârcĭmăritulŭ cu vinŭ, vinarsŭ şi bere preste întregŭ anulŭ în comunităţile înşirate în conspectulŭ de mai josŭ — din carĭ drepturĭ fondulŭ scolasticŭ centralŭ din districtulŭ Năsĕudŭ are trei din patru părţĭ, respectivele comunităţĭ şi fondurĭ scolastice confesionalĭ însĕ câte una din patru părţĭ, — se dau în arêndă sub următórele modalităţĭ şi condiţiunĭ începêndŭ dela 1 Ianuariu 1887 la 12 óre nóptea pentru timpulŭ de 10 anĭ următorĭ până la 31 Decembre 1897 la 12 óre nóptea.

1. Obiectele de arendă suntŭ drepturile de cârcĭmăritŭ cuprinse în conspectulŭ de mai josŭ şi carĭ după resultatulŭ de până aicĭ a arendţii de presentŭ suntŭ preţuite la sumele de strigare ce corespundŭ la arenda anuală arĕtată în acelŭ conspectŭ, carea la olaltă este de 69·948 fl. v. a.

Conspectŭ

despre drepturile de cârcĭmăritŭ ce suntŭ sub administrarea fondului scolasticŭ centrale din districtulŭ Năsĕudŭ dimpreună cu suma de arendă (preţulŭ de strigare) după comunităţĭ, după secţiunĭ micĭ şi principalĭ.

Nr. cur.	Numirea secţiunii: micĭ	Numirea secţiunii: principalĭ	Numirea comunităţii şi a prediului	Preţulŭ de strigare — Arenda anuală în fl. v. a.: după comunităţĭ	după secţiunĭ: micĭ	după secţiunĭ: principalĭ	după tóte la olaltă
1	Rodna	Valea Someşului	Rodna nouă (Şanţu)	1700			
2			Rodna vechiă (cu Val. Vin.)	4453			
3			Dombhát	1778			
4			Maierŭ	2185			
5			Sangeorgiu	1253	12 369		
6	Ilva		Ilva-mare	1612			
7			Măgura	1130			
8			San-Iosifŭ (Poiana)	670			
9			Leşiŭ	1225			
10			Ilva-mică	1707	6.344		
11	Năsĕudŭ		Feldru	1522			
12			Nepos (Vararea)	1271			
13			Parva	400			
14			Rebra-mara	936			
15			Rebrişióra	1850			
16			Năsĕudŭ	4693	10.672		
17	Salva		Salva	2009			
18			Hordou	690			
19			Bichigiu	474			
20			Telciu	2230			
21			Romuli	271			
22			Runcu	579	6.253		
23	Zagra		Mititei	644			
24			Mocodŭ	1060			
25			Zagra	1661			
26			Găurenĭ	165			
27			Poienĭ	526			
28			Suplaiu	247	4.303	39.941	
29		Valea Bărgăului	Borgo-Rusŭ	1600			
30			„ Diosenĭ	2149			
31			„ Medilocenĭ	2766			
32			„ Susenĭ	2150			
33			„ Prundŭ	3986			
34			„ Bistriţa	3152			
35			„ Tiha	2542			
36			„ Mureşenĭ	2016			
37			Măgura Calului	965			
38			Tihuţa	681	——	22 007	
39		Valea Mureşului şi a Şieului	Ragla	228			
40			Budaculŭ românŭ	568			
41			Şieuţiu	1475			
42			Monorŭ	1486			
43			Gledinŭ	1431			
44			Nuşifaleu	370			
45			Santióna	156			
46			Ruşĭ-în-munţĭ	1829			
47			Moravenĭ.	457	——	8.000	69.948

2. Se vorŭ da pe calea licitaţiunei în arêndă parţiale mai întâiu drepturile de cârcĭmăritŭ în singuraticŭ din singuraticele comunităţĭ, apoi drepturile de cârcĭmăritŭ din cele cincĭ secţiunĭ micĭ formate din Comunităţile de pe Valea Someşiului, după aceea drepturile de cârcĭmăritŭ din cele trei secţiunĭ principalĭ formate din comunităţile de pe Valea Someşului, Valea Bârgăului şi Valea Mureşiu-Sicu, éră în fine se vorŭ da pe calea licitaţiunii în arendă generale tóte aceste drepturĭ de cârcĭmăritŭ la olaltă.

3. Licitaţiunea verbale se va ţiné în Năsĕudŭ, în reşedinţa şi localităţile comisiunei administrătóre de fondulŭ scolasticŭ centrale şi anumitŭ:

a) Licitarea după comunităţĭ a drepturilorŭ de cârciumăritŭ din singuraticele comunităţĭ se va ţiné la 17 Maiŭ 1886 şi ḑilele următóre începêndŭ dela 9 óre a. m. în ordinea după cum suntŭ înşirate comunităţile în conspectulŭ de mai sus.

b) Licitarea după secţiunile micĭ a drepturilorŭ de cârciumăritŭ din cele cincĭ secţiunĭ micĭ de pe Valea Someşului se va ţiné la 24 Maiu 1886 începêndŭ de la 9 óre a. m. până la 3 óre p. m. în ordinea după cum suntŭ înşirate secţiunile în conspectulŭ de mai susŭ.

c) Licitarea după secţiunile principalĭ a drepturilorŭ de cârcĭmăritŭ din cele trei secţiunĭ principalĭ de pe Va-lea Someşului, Valea Bârgăului şi Valea Mureşŭ-Turda se va ţiné la 26 Maiŭ 1886 începêndŭ dela 9 óre a. m. până la 3 óre p. m. în ordinea cum suntŭ înşirate secţiunile principalĭ în conspectulŭ de mai sus.

d) Licitarea pentru darea în arendă generală a tuturorŭ acestorŭ drepturĭ de cârciumăritŭ se va ţinea la 28 Maiŭ 1886 începêndŭ dela 9 óre a. m. până la 3 óre p. m.

4. Ca preţŭ de strigare va servi: la licitaţiunea după comunităţĭ sumele ce suntŭ însemnate după comunităţĭ în conspectulŭ de mai susŭ, — la cea după secţiunĭ micĭ sumele ce privescŭ respectivele secţiunĭ din acelaşĭ conspectŭ orĭ de cumva din licitaţia după comunităţĭ ar resulta la olaltă o sumă mai mare, atuncĭ suma acésta, — la licitaţia după secţiunĭ principalĭ sumele ce privescŭ respectivele secţiunĭ principalĭ orĭ de cumva din licitaţiunea orĭ după comunităţĭ orĭ după secţiunĭ micĭ ar resulta o sumă mai mare pentru respectiva secţiune principală, atuncĭ suma acésta, — la licitaţia generală a tuturorŭ drepturilorŭ de cârcĭmăritŭ suma de 69948 fl. arĕtată în conspectulŭ de mai sus orĭ de cumva din licitaţia după secunile principalĭ ar resulta suma mai mare, atuncĭ suma acésta.

5. Décă nu se presentă arêndaşŭ pe lângă preţurile de strigare, atuncĭ sumele de strigare se scărescŭ treptatŭ până când se oferesce întreprinḑĕtorŭ, éră după aceea se continuă licitaţia pe acéstă basă.

6. La licitaţiă se admitŭ numai acei indigenĭ austro-ungarĭ, carĭ depunŭ ca vadiu 10% dela suma de strigare în banĭ gata orĭ în hârtii de statu ungare respective austriace calculate după cursulŭ bursei.

7. Pentru luarea în arenda arĕtată mai susŭ se primescŭ şi oferte scripturistice provĕḑute cu timbrulŭ prescrisŭ şi cu cele 10% prescrise mai susŭ ca vadiu, avêndŭ ofertelele a se adresa la preşedintele comisiunei administrătóre de fondulŭ scolasticŭ centrale din districtulŭ Năsĕudŭ şi anumitŭ: pentru luarea în arendă după singuraticele comunităţĭ până la 17 Maiŭ 1886 la 9 óre a. m. — pentru licitaţia după secţiunile micĭ până la 24 Maiŭ la 9 óre a. m. — pentru luarea în arendă după secţiunile principalĭ până la 26 Maiŭ 1886 la 9 óre a. m. éră pentru licitaţia totală (concretale) până la 28 Maiŭ la 9 óre a. m. în tóte aceste casurĭ ofertele se primescŭ înainte de începerea licitaţiunii verbalĭ.

8. Pe cuverta ofertelorŭ scripturistice din afară este a sĕ arĕta apriatŭ, că pentru care comunitate orĭ secţiune este ofertulŭ şi anumitŭ în forma acésta: Oferta pentru luarea în arendă a drepturilorŭ de cârciumăritŭ ce administra fondulŭ scolasticŭ centralŭ din districtulŭ Năsĕudŭ în comunitatea N. N., — eventualŭ în secţiunea mică Rodna, Ilva, Năsĕudŭ, Salva, Zagra, — orĭ în secţiunea mare Valea Someşului, Valea Băsgăului, Valea Mureşŭ-Sieu orĭ peste totŭ.

9. Ofertele scripturistice se desfacŭ după încheiarea licitaţiei verbalĭ şi anumitŭ în ordinea cum au întratŭ, după aceea sĕ alégă la protocolulŭ de licitaţiă şi în acestŭ protocolŭ se însémna conţinutulŭ ofertului.

Suma ofertului celui mai mare făcutŭ pentru singuraticele obiecte de arendă, precum şi numele oferentului se anunţă prin strigare îndată după încheiarea respectivei licitaţiunĭ.

10. Pentru orientarea ulterióră a întreprinḑĕtorilorŭ vorŭ fi puse spre vederea publică în localitaţile comisiunii administrătóre: sumele la olaltă din ofertele cele mai marĭ făcute după comunităţĭ pentru drepturile de cârciumăritŭ din singuraticele comunităţĭ ale celorŭ cincĭ secţiunĭ micĭ din Valea Someşului la 23 Maiŭ 1886 la 12 óre amédĭ, — sumele la olaltă din ofertele cele mai marĭ pentru cele cincĭ secţiunĭ micĭ de pe Valea Someşului, precum şi sumele la olaltă după secţiunile principalĭ din ofertele cele mai marĭ pentru drepturile de cârciumăritŭ din singuraticele comunităţĭ de pe Valea Bărgăului precum şi a Mureşŭ-Sieului la 25 Maiŭ 1886 la 12 óre amédĭ, — suma diu ofertele cele mai marĭ pentru cele trei secţiunĭ principalĭ însă la 27 Maiŭ 1886 la 12 óre amédĭ.

11. Celŭ ce se insinuă la licitaţia verbale recunósce prin insaşĭ depunerea vadiului, éră celŭ ce face ofertŭ scripturisticŭ recunósce prin însaşĭ acéstă faptă că recunósce pe deplinŭ condiţiunile specialĭ de licitaţiă şi sĕ obligă la ţinerea lorŭ. — Pentru mai mare lămurire însĕ este datorŭ sĕ recunóscă acésta la licitaţiunea verbală în protocolulŭ de licitaţiune, éră celŭ ce face ofertŭ scripturisticŭ sĕ o dechiare apriatŭ în ofertŭ; la dincontră póte fi eschisŭ dela licitaţiune reszective i se póte respinge ofertulŭ.

12. Fie-care ofertŭ este deobligătorŭ numai decâtŭ pentru oferente, pentru fondŭ însĕ este obligătorŭ numai după aprobarea lui din partea autorit. super.

13. Comisiunea administrătóre şi guvernulŭ ca autoritate supraveghiătóre au dreptulŭ ca celŭ multŭ după 3 lunĭ încheiarea licitaţiunii se priméscă orĭ sĕ respingă orĭ care din oferte.

14. Arêndaşulŭ este datorŭ ca în 30 de ḑile calculate dela însciinţarea despre aprobarea mai înaltă, celŭ multŭ însĕ până la 31 Augustŭ 1886 sĕ depună la direcţiunea fondului jumĕtate suma de arendă în banĭ gata orĭ în hârtii de statŭ ungare respective austriace calculate cu 10% sub cursulŭ bursei.

Dela arêndaşulŭ după secţiunile principalĭ orĭ după întregŭ cârcĭmăritulŭ se primesce acéstă cauţiune şi în documente de asigurare întabulate hipotecarŭ în loculŭ întâiŭ pe realităţĭ ce potŭ fi primite ca cauţiune pupilară.

15. După depunerea cauţiunei va fi a se încheia numai decâtŭ contractulŭ formalŭ în formă de documentŭ notarialŭ publicŭ şi a se ascerne pentru de a fi provĕḑutŭ cu clausula de aprobare din partea autorităţii superiorĭ.

16. Décă arêndaşulŭ nu corĕspunde condiţiunilorŭ desemnare aicĭ, atuncĭ numai decâtŭ se va ţiné licitaţiune nouă pe spesele şi cu periclulŭ lui.

17. Condiţiunile specialĭ de licitaţiuea se potŭ vedé la directorulŭ fondului scolasticŭ centralŭ din Năsĕudŭ şi la cerere se împărtăşescŭ şi copii.

Năsăudŭ, în Aprilie 1886. Comisiunea administrătóre be fondulŭ scolasticŭ centralŭ din districtulŭ Năsĕudŭ.

Vidi! Bistriţa în 4 Aprile 1886. **B. Bánffy Dezsö** m. p. com. supr. şi comis. reg. — Preşedintele: **Ionŭ Ciocanŭ** m. p. — Secret.: — **Ioachimŭ Mureşanu**.

Tipografia ALEXI Braşovŭ.